

Børn og unge

Udsat for negativ social kontrol i lukkede kristne familier

Dette materiale er til dig, der i dit arbejde møder børn og unge, der mistrives på grund af negativ social kontrol i lukkede, kristne familier.

Etablerede kristne fællesskaber kan antage sekterisk karakter. Og religiøse grupper kan danne ramme for en kontrollerende adfærd.

Søg viden!

Det kan være første gang, du møder et barn fra en lukket, kristen familie. Ingen vil forvente, at du ved, hvad du skal gøre. Det er derfor vigtigt, at du søger viden der, hvor den findes, så det ikke ender med, at du ingenting gør, eller at barnet ikke får den hjælp, barnet har brug for.

For børn og unge i de miljøer kan kommunale skoler og institutioner være det eneste vindue ud imod samfundet. Som pædagog, lærer, sagsbehandler, læge m.v. er du den, der kan være opmærksom på det enkelte barns trivsel.

I Danmark betragter vi religion som en privatsag, og at spørge til børn og voksnes tro kan føles som at blande sig i privatlivets fred. Vi har religionsfrihed i Danmark. Det gælder for både børn og voksne. Men børn, der ikke oplever den frihed og som mistrives, har netop brug for voksne, der tør tale med dem om deres tro.

Derfor er viden om tegn og signaler på mistrivsel relevant. En mistrivsel der bunder i negativ social kontrol og som relaterer sig til det store psykiske pres, det er for barnet at vokse op i to verdener. Et livsvilkår, der bringer barnet på konstant overarbejde. Hvor "rigtigt" og "forkert" fylder uhensigtsmæssigt meget.

Vi forholder os ikke negativt til individets frie valg til at vælge trosretning, levevis eller politisk overbevisning, så længe barnet vokser op i tryghed og med ytrings- og trosfrihed. Men når disse grundlæggende rettigheder brydes, og barnet ikke trives, må du som professionel gribe ind.

Hvor kan vi møde børnene?

Der findes børn i lukkede, kristne familier mange steder i Danmark. Det kan være familier hos Jehovas Vidner, Smiths venner, Scientology, The last Reformation, mormonerne, sekteriske frikirkelige fællesskaber, men også i Indre Mission og Pinsekirken.

Nogle børn er født ind i sådanne lukkede miljøer. Andre har som unge opsøgt disse miljøer, som kan virke dragende og spændende, da de tilbyder et stærkt fællesskab.

Barnet og fællesskabet

To verdener

Børn og unge, der vokser op i et lukket miljø, er vant til at tænke i et "os" og "de andre". Det betyder, at de ikke føler sig som en del af det sociale fællesskab i klassen. For dér hører de ikke til. De hører til i menigheden eller kirken og det fællesskab, der er dér.

Barnet skal undgå at blive påvirket af en ikke-religiøs tankegang og er på vagt. Strider aktiviteter i skolen imod det, der er sædvanen i det religiøse fællesskab, er det ofte syndigt for barnet at deltage. Det kan være helligdage, højtider og lejrture, fester m.m. Så er barnet opdraget til at sige fra – noget, som kan kræve stort mod for det enkelte barn. Barnet kommer i en position, hvor det skiller sig ud i forhold til resten af klassen.

Barnet trænes i at tænke sort/hvidt, "dem og os", og barnet kan opleve marginalisering og ensomhed.

Særtræk ved lukkede kristne familier

Negativ, social kontrol

Negativ social kontrol kan være en form for psykisk vold. Den kendetegnes ved at være overbeskyttende, overvågende, gentagende og systematisk. Barnet udsættes for trusler og tvang som sikrer, at barnet lever i overensstemmelse med familiens normer. At socialisere med klassen kan i familiens optik være farligt, da det at være sammen med "de andre" kan præge barnet i en negativ retning. Derfor kan barnet/den unge veksle mellem at opfatte klassekammeraterne som venner og "farligt selskab".

Den isolation, der opstår som følge af negativ, social kontrol, kan skabe en sneboldeffekt, der gør isolationen massiv.

Dommedag

I fundamentalistiske, kristne miljøer er der en tro på, at dommedag er nært forstående. Det betyder at barnet vokser op med en forestilling om, at alle, der ikke overholder de gældende regler, og dem, der ikke er en del af det religiøse fællesskab, skal udslettes af Gud på dommedag. At bære på en sådan "viden" er i den grad med til at cementere en "os og de andre" forestilling hos barnet/den unge.

Dæmonuddrivelser

I nogle kristne miljøer i Danmark praktiseres fysiske dæmonuddrivelser på både børn og voksne. Det er voldsomt for børn at overvære, at voksne, de kender, holdes fast af en eller flere voksne. Og det er ekstra voldsomt for børn selv at blive fastholdt med magt.

Dæmonuddrivelser kan sidestilles med andre former for fysiske overgreb, da uddrivelser kan skabe massiv indre utryghed og angst.

Seksualitet og forelskelse

Det er ikke ualmindeligt, at religiøse fællesskaber har deres interne "domstole", hvor medlemmer møder op og bekender sine synder.

I visse religiøse kredse praktiseres deciderede afhøringer og efterfølgende irettesættelser og straf, hvis den unge indrømmer at have overtrådt gældende regler. Nogle gange sker dette i hele menighedens påhør.

Der er desuden eksempler på, at myndighederne ikke er blevet inddraget i forbindelse med sager om seksuelle overgreb.

Forældre har religionsfrihed
- men det har børn og unge også.

Bekendelse af synder

I lukkede, kristne familier er seksualitet forbeholdt ægteskabet. Det betyder, at der er syndigt at have sex inden ægteskabet. Masturbation er også forbudt. Homoseksualitet kan slet ikke accepteres og betragtes som noget, der kan helbredes. Når en naturlig og sund seksualitet bliver forbundet med synd, skam og forbud, kan det på sigt hæmme evnen til seksuel udfoldelse.

Mistrivsel

Børn, der skiller sig ud, kan være lette at se. Går de med specielt tøj eller har en afvigende social adfærd, spotter vi dem let. Børn, der mistrives i lukkede, kristne familier, skiller sig sjældent ud, hverken i klædedragt eller social adfærd. Tværtimod kan de virke veltilpassede og gør sig umage med ikke at tiltrække opmærksomhed.

Dobbeltliv og stress

Mange børn forsøger at leve et dobbeltliv. Dette kan man som lærer have svært ved at opdage. Fra børnene ved vi, at det er meget anstrengende og stressende at leve et dobbeltliv. Som oftest vil de være opfyldt af negative følelser som skam og skyld. Desuden bliver de som oftest nødt til at lyve for at kunne fungere i begge verdener.

Trækker sig fra fællesskabet

Måske deltager barnet/den unge ikke i sociale arrangementer, f.eks. klassearrangementer, fester mv. Du kan også se en tilbagetrækkethed, hvor barnet slet ikke fortæller om livet derhjemme.

Du kan gøre en forskel

Som fagperson kan du være barnets chance for at forstå, at noget kan være anderledes. Det er okay at have en undren, også overfor forældrene. Hvis du bemærker, at et barn eller ung er marginaliseret i forhold til fællesskabet, er det også i forældrenes og barnets interesse at du gør dem opmærksomme på dette. Og arbejder på at inddrage barnet i fællesskabet. Det er en del af det professionelle ansvar.

“Mit liv er så anderledes og parallelt med jeres. Jeg aner ikke hvad jeg kommer ud i, hvis jeg bliver udstødt. Jeg aner ikke hvad jeg kommer ud i, hvis jeg selv vælger at gå.

Jeg ved kun hvad jeg siger farvel til, og det er en vidunderlig opvækst... men jeg har erfaret at den er fyldt med løgne om, hvordan verden egentlig er”

Pige, 20 år.

Vokset op i Jehovas Vidner. Er der stadig.

Skam og skyld

Barnet/den unge bærer på skam og skyld. Konsekvensen er, at barnet ikke kan mærke egne behov. Derfor kan disse børn og unge fremstå uselvstændige p.g.a. manglende kontakt til egne behov.

Mistro

Børn, der vokser op i en alternativ virkelighed, hvor det omgivende samfund er farligt, kan have svært ved at forholde sig til det, barnet reelt oplever. At en voksen uden for barnets nærmiljø vil barnet det bedste, kan blive mødt med mistro. En mistro, der kommer af mange års indoktrinering. Det kan derfor kræve tid og tålmodighed at opnå barnets tillid og fortrolighed.

Vær tålmodig

Tag ikke en umiddelbar distancering og afvisning som tegn på, at du skal give op. Bliv ved med at forsøge at skabe en tillidsfuld relation. Husk, at du repræsenterer barnets opfattelse af en ikke-troende verden. Derfor har barnet brug for, at tilliden til dig opbygges over tid.

“Jeg gik glip af mange af de ting man laver som barn, der er sjovt. Det gjorde, at jeg følte mig udenfor”

Ung kvinde, 24 år

Vokset op i Jehovas Vidner. Er gået ud.

Faktorer der kan fremme tillid

Udvis interesse

Angrib ikke barnet/den unges religiøse opfattelse. Spørg i stedet interesseret ind til det. Dette gælder også, når du taler med forældrene. Vær åben, tolerant og nysgerrig. Giv ikke op. Når forældrene er trygge ved dig, kan du i langt højere grad være der for barnet/den unge. Det er vigtigt at forsøge at minimere lukketheden omkring den enkelte familie.

Du skal som professionel tage dig god tid. Det er ikke sikkert, at du kan overføre erfaring fra andre børn og unge, der befinder sig i et mere trygt miljø. Derimod kan du trække på den viden du har omkring børn i udsatte familier.

Anerkend barnet

Børn, der vokser op i et strengt religiøst miljø, er ikke nødvendigvis vant til at se positivt på sig selv, da omgivelserne ofte møder barnet med fordømmelse og ikke anerkendelse. Bekendelse af synder fylder meget i hverdagen, så det er derfor ekstra vigtigt, at professionelle møder barnet positivt og understøtter det, barnet er god til.

Det nytter at hjælpe

Danske børn har rettigheder, der skal sikre deres tryghed og frihed. Disse rettigheder krænkes i nogle lukkede, kristne familier.

Derfor er det vigtigt, at du som fagperson hjælper disse børn.

En positiv fortrolighed og kontakt kan gøre, at barnet/den unge tør stå ved sig selv. Og tør gribe livet med alle de muligheder, vi andre betragter som selvfølgeligheder.

Det kan kræve mod af dig. Da den kristne tro som udgangspunkt er en del af vores kultur, mener vi, at man ikke skal blande sig. Men fakta er, at kulturer i nogle lukkede, kristne familier kan være milevidt fra det almindelige og acceptable liv.

Det centrale må være den enkeltes trivsel. Børn og unge mennesker, der ikke trives i lukkede, kristne miljøer, står som oftest helt alene. Og ved måske ikke engang, hvad det vil sige at føle sig tryk.

Du kan gøre en forskel og være vejen til at børn og unge kan opleve en personlig frihed. En frihed, som de fleste af os tager for givet. Og som alle har ret til at opleve.

*“Hvorfor er det ikke forbudt i Danmark
at være i en sekt?”*

Dreng, 9 år.

Vokset op i en sekt. Er gået ud.

Hvis du vil vide mere

www.insideout.dk

Her kan du som fagperson få rådgivning om børn i lukkede, kristne familier.

www.hjelpkilden.no

Hjelpkilden er den norske pendant til InsideOut. Deres hjemmeside byder på meget konstruktiv information.

www.bornsvilkar.dk

Hæfte: Adfærdskontrol og tankefængsel. Børns oplevelser med negativ social kontrol. Børns Vilkår.

Rådgivning for børn og unge

BørneTelefonen: **116 111**

Bisidning Børn og unge: **35 55 55 59**

“Mine forældre holder mig nærmest i stuearrest gennem flere uger. De siger, det er på grund af corona, men mine forældre har altid været stærkt kontrollerende.”

Pige, 17 år.

Vokset op i en Pinsekirke.

Gode råd:

- Opbyg en relation til barnet. Det kræver tid og tålmodighed
- Anerkend barnets måde at se verden på, selvom du ikke er enig. Fordømmer du, risikerer du at skubbe barnet fra dig
- Sæt dig ind i, hvordan barnets hverdag i fritiden former sig
- Inkluder barnet i fællesskabet med de andre børn
- Understøt ønsker om uddannelse og fritidsinteresser
- Vær tålmodig, hvis barnet afviser dig
- Oplys barnet om hvilke rettigheder, det har
- Oplys barnet om, hvor det kan søge hjælp
- Du må ikke love barnet mere, end du kan holde. En fortrolig samtale kan ende med en underretning

OBS: Ser du bekymrende adfærd, skal du underrette